as well as flint finds were found on the hillfort, which dates to the 2nd century BC–5th century AD but the promontory area had also been inhabited in the Mesolithic–Neolithic and 19th–early 20th century.

Kaltanėnai Ancient Settlement I was found on both banks at the source of the Žeimena. On the left bank it was created on a roughly 120 x 15–35 m shoal, which lies about 0.2–1 m beneath the water's surface and is to the S and SE of the deepest part of the Žeimena's bed. The settlement on the right bank of the Žeimena was created on a low, sandy, elongated tear-drop-shaped ridge. The remains of various wooden structures were recorded in the riverbed (Fig. 2) and the remains of a former manor bridge dating to the 17th–19th centuries were found nearby. In addition various finds were discovered. The settlement is multi-period, but more intense human activity lasted as much as several millennia. A total of 155 sherds of hand built earthenware vessels were found, among which Middle and Late Neolithic pottery with crushed shell temper predominated (Fig. 3). A small number of sherds with mineral temper, the smooth outer surface of which was decorated with fairly wide horizontal bands with cord impressions at their bottom or short rows of diagonal cord impressions, were also found. Sherds decorated with small dimples, openwork, and even a zigzag line were also encountered. These sherds should be dated to the early Bronze Age (19th–15th centuries BC) and be ascribed to the Trzciniec Cultural sphere (Fig. 4). Significantly fewer sherds of earthenware vessels with brushed (Fig. 5), rough, and smooth surfaces and fairly coarse or even large crushed granite temper were found. Three stone axes with shaft holes, two celts, two handstones, 18 flint finds, and several bone finds (a one-sided harpoon fragment, a conical point, and a pin) (Fig. 6) were discovered between the segmentally arranged piles and in the riverbed to the NW of them. These finds date to the end of the Late Neolithic–Bronze Age.

Gytis Piličiauskas,
Lukas Gaižauskas

Alksnynės neolito ir bronzos amžiaus gyvenvietės

2012 ir 2016 m. Alksnynėje buvo aptiktos 3 neolito radimvietės, iš kurių 3-ioji tyrinėta plačiau (*LA*, 2013, t. 39, p. 255–284; *ATL 2016 metais*, 2017, p. 37–41). 2017 m., įgyvendinant Lietuvos mokslo tarybos finansuojamą projektą „Pirmieji indoeuropiečiai Lietuvoje. Virvelinės keramikos kultūra 2900–2400 m. pr. Kr." (LIP–011/2016), vykdyti žvalgomieji tyrimai Alksnynėje. Jų metu surastos 6 naujos akmens ir bronzos amžių radimvietės (1 pav.).

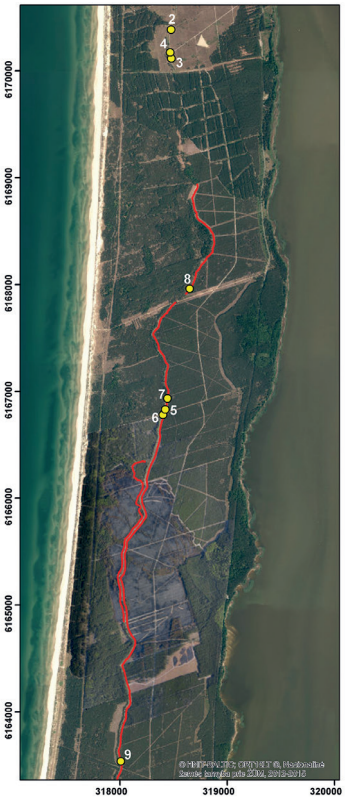

1 pav. Žvalgytų priešgaisrinių juostų ir Alksnynės neolito–bronzos amžiaus radimviečių situacija. G. Piličiausko brėž.

Fig. 1. Situation of the surveyed fire lane and the Alksnynė Neolithic–Bronze Age find spots.

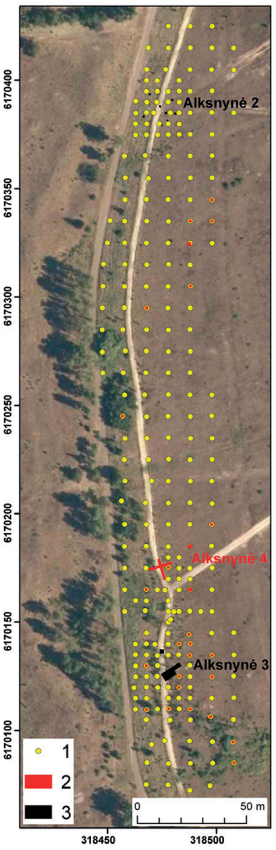

2 pav. Žvalgomųjų tyrimų tarp Alksnynės 2 ir 3 radimviečių planas: 1 – gręžiniai; 2 – kasiniai, šurfai, perkasos; 3 – 2016 m. perkasos, šurfai. G. Piličiausko ir L. Gaižausko brėž.

Fig. 2. Plan of the evaluation between Alksnynė find spots 2 and 3: 1 – boreholes; 2 – shovel test pits, test pits, trenches; 3 – 2016 trenches and test pits.

Tarp Alksnynės radimviečių 2 ir 3 gręžiniais ir kasiniais ieškota neišpustyto archeologinio sluoksnio. 350 m ilgio ir apie 60 m pločio (apie 1,8 ha) juostoje Didžiojo kopagūbrio V papėdėje padaryti 245 gręžiniai iki 1,35–3 m gylio. Gręžiniuose aptikus senuosius dirvožemius primenančius sluoksnius, jų vietose kasti kvadratiniai kasiniai 30–40 cm kraštinėmis, o senieji dirvožemiai sijoti per 6 mm akies sietus. Iš viso ištirti 24 kasiniai (2 pav.). Ten, kur senieji dirvožemiai gręžiniais aptikti daugiau nei 1 m gylyje, kasti 1x1 m dydžio šurfai. Tokių ištirta 3. Taikant tokią metodiką, surasta **Alksnynės** virvelinės keramikos kultūros **gyvenvietė 4**, kurioje ištirtos 2 perkasos (20 m^2). Perkasose po eoliniu smėliu, 20–90 cm gylyje aptiktas 5–15 cm storio degėsingas senasis dirvožemis (3 pav.) su archeologiniais radiniais: keramika, gyvūnų kaulais, akmens nuoskalomis ir nuo karščio atskilusiomis duženomis, gintaro gabaliukais. Iš viso rastos 187 (1165 g) keramikos šukės. Molio masė liesinta šamotu, pagal pakraščius ir ornamentuotus sienelių fragmentus yra

3 pav. Perkasos 2 R dalis Alksnynės radimvietėje 4 nukasus iki senojo dirvožemio – archeologinio sluoksnio kraigo. G. Piličiausko nuotr.

Fig. 3. The E part of trench 2 at Alksnynė find spot 4 after excavating down to the surface of the ancient topsoil–archaeological layer.

mažiausiai 4 indų: 3 puodynių, iš kurių 2 yra rumbuotos, ir 1 eglute išdėstytų įkartų eilėmis puoštos taurės (4 pav.). Be keramikos, rasta 12 (103,2 g) akmens nuoskalų ir duženų, 4 labai oksidavusio gintaro radiniai (4,6 g), 46 (130,1 g) labai prastai išlikę gyvūnų kaulai. Tarp jų tikrai buvo kiaulių ar šernų ir avių ar ožkų kaulų. Perkasoje 2, 85 cm gylyje aptikta 17 cm skersmens, 12 cm gylio stulpavietė, užpildyta degėsingu pilkai rudu smėliu. Uosio anglis iš stulpavietės datuota 2854–2470 cal BC.

Alksnynės radimvietės 5–9 aptiktos žvalgant tarp Alksnynės ir Juodkrantės suartos priešgaisrinės juostos paviršių vizualiai (1 pav.). Iš viso iššvalgyta apie 9 km šių juostų. **Alksnynės radimvietėje 5,** 25 m ilgio suartos juostos

atkarpoje rastos 27 šukės, 1 silūro titnago nuoskala, perdegusių gyvūnų kaulų smulkių fragmentų. Visos šukės pagal molio masę (šamotas) skirtinos virvelinei keramikai. Šukės rodo skirtingą smėlio abrazijos laipsnį, tad netoliese gali būti išlikęs nesuartas ir neišpustytas archeologinis sluoksnis.

Alksnynės radimvietėje 6, 10 m ilgio suartos juostos atkarpoje rasta apie 70 šukių, perdegusių gyvūnų kaulų smulkių fragmentų. Visos šukės pagal molio masę (šamotas) skirtinos virvelinei keramikai. Viena šukė buvo su virvelių įspaudais. Nuvalius arimo R kraštinę, 30 cm gylyje pastebėtas pilko humusingo smėlio sluoksnis. Tai senasis dirvožemis, 10 cm storio, su archeologiniais radiniais.

Alksnynės radimvietėje 7, 23 m ilgio suartos juostos atkarpoje rastos 34 šukės. Visos šukės pagal molio masę (šamotas ir smėlis) skirtinos virvelinei keramikai. Viena šukė buvo su dvidančio įrankio įspaudais briaunoje. Šukės labai stipriai nuzulintos pustymų, tad greičiausiai yra iš išpustyto archeologinio sluoksnio.

Alksnynės radimvietėje 8, 13 m ilgio suartos juostos atkarpoje rastos 8 šukės ir kreidos titnago gremžtuko fragmentas. Šukės pagal molio masę skirtinos Pamarių (smulkios ir vidutinės grūsto akmens priemaišos), virvelinės (šamoto ir smėlio priemaišos), porėtosios (kriauklių priemaišos) keramikos tipams. Šukės labai apzulintos pustomo smėlio, tad archeologinis sluoksnis gali būti išpustytas.

Alksnynės radimvietėje 9, suartoje priešgaisrinėje juostoje rastos 2 šukės viena greta kitos. Jos nevienodo storio, matyt, nuo 2 skirtingų indų. Puodų molio masėje yra stambiai grūsto granito priemaišų, kurios nėra būdingos nei Pamarių, nei Virvelinės keramikos kultūros indams. Šukės gali būti iš neolito pabaigos arba ankstyvojo bronzos amžiaus gyvenvietės. Jos visiškai neapzulintos smėlio, tad galima tikėtis greta suartos juostos aptikti neišpustytą archeologinį sluoksnį.

Kai kuriose surastose Alksnynės neolito ir bronzos amžiaus radimvietėse išlikęs neišpustytas archeologinis sluoksnis su išlikusiais gyvūnų kaulais. Jų medžiaga, atrodo, kaupėsi trumpą laiką, todėl tolesni tyrimai labai perspektyvūs, jie gali padėti pažinti kultūros ir ekonomikos raidą Kuršių nerijoje, gyvenviečių struktūrą.

Alksnynė Neolithic and Bronze Age Settlements

In 2016, in executing the 'First Indo-Europeans in Lithuania. Corded Ware Culture, 2900–2400 cal BC' (LIP–011/2016) project financed by the Research Council of Lithuania, field evaluations were conducted at Alksnynė on the Curonian Spit. A 9 km long ploughed fire lane was fieldwalked, 245 boreholes drilled to a depth of 1.35–3 m, 24 40x40 cm shovel test pits dug (Figs. 1–3), and three 1x1 m test pits and two 10 m^2 trenches excavated. Six new Neolithic and

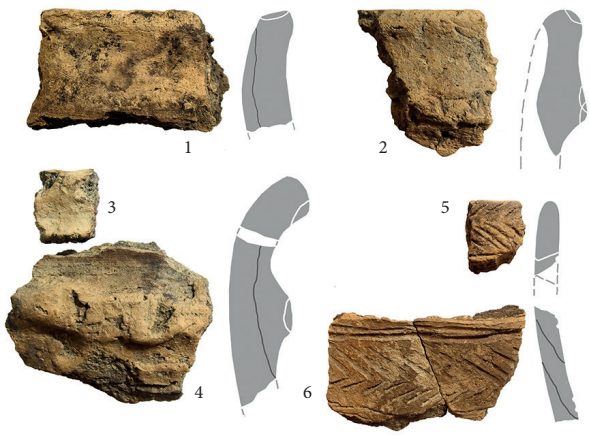

4 pav. Alksnynės radimvietės 4 virvelinė keramika. G. Piličiausko pieš.

Fig. 4. Corded ware from Alksnynė find spot 4.

Bronze Age find spots were discovered, the majority of which are ascribable to the Corded Ware culture (Fig. 4). At some of the Neolithic and Bronze Age find spots discovered in Alksnynė, an archaeological layer, which has not been disturbed by aeolian processes and contains animal bones, has survived. The material at the find spots appears to have accumulated over a brief period and thus is very promising for further research and may be able to assist in learning about the development of the culture and economy on the Curonian Spit and about the structure of the settlements.

Gytis Piličiauskas,
Mindaugas Pilkauskas

Žvalgomieji tyrimai Kvietiniuose

Kvietinių senovės gyvenvietė (UK 39370) (Klaipėdos r., Dauparų–Kvietinių sen.) yra Minijos slėnyje, jos dešiniajame krante esančioje terasoje, pievoje. Nuo salpos ją skiria iki 2 m aukščio status šlaitelis, rodantis greta buvusią upės senvagę. Gyvenvietę kerta 2 vienas greta kito nutiesti magistraliniai dujotiekiai: 1967–1968 m. paklotas Panevėžys–Šiauliai–Klaipėda ir 2015 m. – Klaipėda–Kuršėnai. Kvietinių pilkapynas (UK 6187) yra toje pačioje terasoje kaip ir gyvenvietė, į R nuo jos, miške. Pilkapių kauburiai netaisyklingi, gerokai išpustyti, kai kurie abejotini.

Kvietinių pilkapynas minimas VAK bylose, tačiau archeologiniai kasinėjimai čia pradėti tik 2014 m. Būsimo dujotiekio Klaipėda–Kuršėnai vietoje D. Kontrimas ištyrė 3 perkasas (70,5 m^2) ir aptiko neolito ir ankstyvojo bronzos amžiaus kultūrinį sluoksnį bei keletą ankstyvojo geležies amžiaus degintinių kapų urnose (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 46–51). Šių radinių interpretacija ir chronologija tapo aiškesnė tik 2015 m., kai R. Vengalis to paties dujotiekio vietoje atliko detaliuosius tyrimus. Tada čia ištirtas 1958,35 m^2 plotas, taip pat atlikti magnetometriniai žvalgymai, išgręžti 2 gręžiniai. Fiksuoti 93 įgilinti objektai, aptikta 10 degintinių kapų, sietinų su sunykusiais pilkapiais. Šių tyrimų pagrindu buvo apibrėžta Kvietinių senovės gyvenvietės (UK 39370) teritorija, objektas įtrauktas į NKVR.

2017 m. žvalgomųjų tyrimų metu siekta patikslinti 2015 m. tirtos senovės gyvenvietės archeologinio sluoksnio paplitimą, gauti virvelinės keramikos laboratoriniams tyrimams, tiksliau datuoti neolito ir ankstyvojo bronzos amžiaus radinių kompleksus, taip pat paieškoti archeologinių objektų į ŠR nuo Kvietinių senovės gyvenvietės, toje pat terasoje, upe aukštyn. Metalo ieškikliu ir vizualiai išžvalgytas 1,26 ha plotas, išgręžta 217 gręžinių (1–1,35 m gylio), ištirta 17 kasinių ir 13 šurfų (iš viso 19,5 m^2) (1 pav.). Surinkti 454 archeologiniai radiniai.

2015 m. tyrinėtas Kvietinių senovės gyvenvietės nesuartas kultūrinis sluoksnis buvo paplitęs dviejose vietose, su 35 m tarpu tarp jų (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 79, 4 pav.). Tačiau tai buvo žinoma tik perkasų ribose, kur planuotas ir vėliau nutiestas dujotiekis. 2017 m. gręžiniais patikslintos archeologinio sluoksnio ribos. Abu kultūrinio sluoksnio arealai dar tęsiasi maždaug po 30–40 m į ŠR (1 pav.). Ir už 2015 m. perkasų ribų jie lieka atskiri, nesusijungia. Ankstyvojo geležies amžiaus kapų (pilkapių) paplitimą planuota nustatyti sistemingai žvalgant metalo ieškikliu – pagal suardytų kapų metalines įkapes, tačiau žvalgymų rezultatai nepateisino lūkesčių. Neabejotinų archeologinių radinių iš viso neaptikta.

Ieškant naujų archeologinių objektų, į ŠR nuo Kvietinių senovės gyvenvietės daryti gręžiniai kas 10–30 m. Maždaug 90 m atkarpoje į ŠR nuo Kvietinių senovės gyvenvietės, t. y. jau